

Cena Slovenskej republiky za krajinu

Starostlivosť o krajinu je komplex činností vedúcich ku kvalitej ochrane, plánovaniu a tvorbe krajiny. Na rozdiel od tradične chápanej ochrany prírody môžeme v tejto súvislosti hovoriť o zámerných procesoch formovania krajiny, s cieľom udržať alebo zlepšiť jej kvalitu. V súčasnom vnímaní starostlivosti o krajinu, v zmysle Európskeho dohovoru o krajine, má veľký význam samotné uchovanie identity krajiny, jej charakteristických črt, uvedomujúc si fakt, že samotná krajina predstavuje základ nášho prírodného, ale aj kultúrneho dedičstva. V poslednej dobe je čoraz väčší dôraz kladený na výchovu a naše vzdelávanie v oblasti vnímania krajiny, ale aj akceptácie názorov miestneho obyvateľstva na cieľovú kvalitu krajiny, v ktorej obyvatelia žijú. Kvalitný manažment krajiny môžeme dosiahnuť komplexným systémovým prístupom – ochranou krajiny, vhodným plánovaním a citlivou tvorbou krajiny. Ako aj činnosťami, ktoré majú z hľadiska perspektívy udržateľného rozvoja zabezpečiť a zosúladiť sociálne, hospodárske a environmentálne procesy v krajine.

Ocenenie skúseností dobrej praxe

Významným prvkom v spoločných tendenciách Európskych štátov v systéme starostlivosti o krajinu je samotný prenos a sieťovanie skúseností, inovatívnych postupov a metód v krajinom manažmente, ktoré slúžia k napĺňaniu cieľov stanovených v spoločnej medzinárodnej dohode – Európskom dohovore o krajine. Príklady dobrej praxe predstavujú významný stimulačný nástroj v systéme starostlivosti o krajinu, a preto si zaslúžia príslušnú publicitu a hlavne rozširovanie výsledkov dosiahnutých v jednotlivých projektoch. Jedným zo spôsobov je aj samotné ocenenie týchto aktivít smerujúce k poukázaniu na ich vzorové hodnoty.

Európsky dohovor o krajine zavádza Cenu Rady Európy za krajinu, ktorá je prestížnym ocenením aktivít smerujúcich k napĺňaniu cieľov Európskeho dohovoru o krajine. Každá zmluvná strana môže nominovať svojho kandidáta na toto významné európske ocenenie.

Na Slovensku existujú dobré projekty, z ktorých možno vybrať

Aj v našich národných podmienkach sa realizovalo množstvo projektov zameraných na starostlivosť o krajinu, ktoré môžu slúžiť ako príklady dobrej praxe a je potrebné na ne poukázať a prezentovať ich. Slovenská republika, uvedomujúc si čoraz vzrastajúci význam krajiny v procese udržateľného rozvoja našej spoločnosti, pristupuje ako zmluvná strana Európskeho dohovoru o krajine k udeľovaniu Ceny Slovenskej republiky za krajinu.

Cena Slovenskej republiky za krajinu – je čestným ocenením. Jej cieľom je oceniť aktivity smerujúce ku kvalitnému a udržateľnému manažmentu krajiny. Cena je motivačným nástrojom v podpore starostlivosti o krajinu a ocenením príkladných snáh o dosiahnutie požiadaviek, kladených v procese implementácie Európskeho dohovoru o krajine. Slovenská republika udeľuje túto cenu s cieľom prezentovať úspešné aktivity smerujúce k ochrane, manažmentu a plánovaniu krajiny a následnej nominácii víťazného projektu na Cenu Rady Európy za krajinu.

Oprávnenými kandidátmi – na národnú cenu za krajinu sú: miestne a regionálne samosprávy, združenia miestnych a regionálnych samospráv, cezhraničné združenia miestnych a regionálnych samospráv a mimovládne organizácie.

Oprávnenými projektmi – sú projekty s charakterom

implementovaných krajiných koncepcií a opatrení, spĺňajúce kritériá pre posudzovanie Ceny Slovenskej republiky za krajinu. Projekty je možné priamo prihlásiť alebo môžu byť navrhnuté inou právnickou alebo fyzickou osobou.

Priebeh hodnotenia

Po vyhlásení súťaže, na ktorom bude zverejnený termín akceptácie návrhov, budú predložené návrhy spracované národným koordinátorom ceny. Tieto návrhy prejdú prvotným výberom a posúdením z hľadiska oprávnenosti ich predloženia. Následne národný koordinátor vyberie nominá-

Konzultácia pri stanovovaní podmienok súťaže. Slovensko a Česká republika prirodzene a tradične spolupracovali a pomáhali si v rámci implementácie Európskeho dohovoru o krajine. Záber z pracovného stretnutia na „pol ceste“ na Morave v obci Tvarožná Lhota na Strážnicku (foto: Martin Lakanda)

cie na Cenu Slovenskej republiky za krajinu. Nominované projekty budú obhajované pred odbornou komisiou, ktorá určí víťaza Ceny Slovenskej republiky za krajinu, prípadne udelí ďalšie osobitné uznanie poroty. V závere národného kola sa uskutoční slávnostné odovzdanie ceny a medializácia víťazného projektu. Národný koordinátor pripraví s víťazom v nasledujúcom roku podklady ku kandidatúre zástupcu Slovenskej republiky na Cenu Rady Európy za krajinu v zmysle Európskeho dohovoru o krajine.

Kritériá hodnotenia

V rámci hodnotiaceho procesu budú preverované základné štyri kritériá, ktoré musia spĺňať všetky prihlásené projekty. Prvé je kritérium **trvalo udržateľného územného rozvoja**,

podľa ktorého musia predložené projekty poskytovať hmatateľnú formu ochrany, manažmentu alebo plánovania krajiny. To znamená, že projekty musia byť v čase predloženia kandidatury ukončené a k dispozícii pre užívanie verejnosťou najmenej tri roky. Predložené projekty musia byť súčasťou koncepcie trvalo udržateľného rozvoja a musia byť v súlade so strategickými dokumentmi danej oblasti, musia preukázať svoju environmentálnu, sociálnu, ekonomickú, kultúrnu a estetickú udržateľnosť, eliminovať alebo naprávať poškodenia krajiných štruktúr a pomáhať pri zveľďovaní a zlepšovaní kvality krajiny a tvorbe jej nových kvalít. Ďalším kritériom je **vzorová hodnota**, implementácia koncepcií, opatrení a projektov, ktoré viedli k zlepšeniu ochrany, manažmentu a plánovaniu krajiny, musia predstavovať príklad správnej praxe hodný nasledovania ostatnými subjektmi. **Kritérium účasti verejnosti** na projektoch kladie dôraz na aktívnu účasť verejnosti, miestnych a regionálnych orgánov, miestnych aktérov pri realizácii navrhovaných projektov. Verejnosť by mala byť schopná zúčastniť sa dvoma spôsobmi súčasne, prostredníctvom dialógu a výmenami názorov medzi členmi spoločnosti (napríklad verejné stretnutia, diskusie, postupy účasti a konzultácie v teréne) a prostredníctvom postupov pre účasť verejnosti na plánovaní koncepcií implementovaných národnými, regionálnymi a miestnymi orgánmi. Posledným kritériom je **zvyšovanie vedomia**. Projekty nominované na Cenu Slovenskej republiky za krajinu musia byť súčasne zamerané na zvyšovanie povedomia občianskej spoločnosti, súkromných organizácií a verejných orgánov, zameriavajúc sa na hodnoty krajiny, jej úlohy a tendencie zmien v krajine.

Cena Slovenskej republiky za krajinu bude udeľovaná v dvojročnom cykle, v každom párnom roku. V nepárnom roku bude víťaz národnej ceny nominovaný na **Cenu Rady Európy za krajinu** ako reprezentant Slovenskej republiky. V roku 2010 sa môžu oprávnení kandidáti po prvýkrát uchádzať o Cenu Slovenskej republiky za krajinu. Oficiálne vyhlásenie ceny sa uskutočnilo dňa 13. mája 2010 na konferencii Krajina – Človek – Kultúra 2010, konanej v rámci XVI. medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí Envirofilm 2010.

Ing. Martin Lakanda

Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica

Ministerstvo životného prostredia SR vyhlasuje prvý ročník Ceny Slovenskej republiky za krajinu

Cena Slovenskej republiky za krajinu je čestným vyznamenaním pre subjekty, ktoré ideovo, tematicky a prakticky prispievajú k implementácii Európskeho dohovoru o krajine na národnej úrovni. Cieľom udeľovania ceny je oceniť aktivity smerujúce ku kvalitej a udržateľnej starostlivosti o krajinu. Cena je motivačným nástrojom pre kontinuálnu podporu starostlivosti o všetky typy krajiny a ocenením príkladných snáh o dosiahnutie napĺňania spoločných záväzkov v procese implementácie Európskeho dohovoru o krajine. Slovenská republika udeľuje túto cenu na podporu prezentácie úspešných aktivít smerujúcich k ochrane, manažmentu, plánovaniu krajiny na Slovensku a následnej nominácii víťazného projektu na udeľenie medzinárodného ocenenia *Ceny Rady Európy za krajinu*.

Oprávnenými kandidátmi sú miestne a regionálne samosprávy, združenia miestnych a regionálnych samospráv (mikroregionálne partnerstvá), cezhraničné združenia miest-

nych a regionálnych samospráv spoločne spravujúce krajinu a mimovládne organizácie. Kandidáti sa do súťaže prihlasujú na základe realizácie oprávnených projektov, ktorými sú projekty s charakterom implementovaných krajiných koncepcií a opatrení, spĺňajúce kritériá pre posudzovanie Ceny Slovenskej republiky za krajinu. Národným koordinátorom ceny je Slovenská agentúra životného prostredia v Banskej Bystrici (viac informácií na: www.sazp.sk/edok)